

universitātes

LATVIJAS UNIVERSITĀTES IZDEVUMS IZŅĀK KOPĒ 25.09.22

1992.GADA PIEKTAIS IZLAIDUMS

IESPĒJAS MĀCĪTIES VĀCIJĀ

Jums piedāvā Vācijas universitāšu rektoru konferencēs atbildīgais darbinieks Pollaka kungs.

□ 1. Vācijā zinātniskie pētījumi notiek lielās rūpnīcās, kur arī ir iespējama studentu un zinātnieku praktizēšanās. Ja kādam Latvijas studentam, kurš apgūst inženierzinātnes, ir vēlēšanās prakses laiku vai vasaras brīvdienas pavadīt iepazīstot modernu vācijas uzņēmumu un arī saņemt zināmu atalgojumu, viņš var kontaktēties ar Vācu akadēmiskās apmaiņas dienestu. Šis dienests darbojas arī Latvijā, un ar tā palīdzību to ir iespējams nokļūt mācīties Vācijā.

□ 2. Maksa Planka biedrība ir ievērojama zinātniski pētnieciskā organizācija, kura intensīvi sadarbojas ar ārzemju speciālistiem. Finansiālajā ziņā tā ir spēcīga organizācija, jo ik gadus 1,5 miljardi marķu tiek atvēlēti pētnieciskajam darbam. Tāpat arī ik gadus 1000 ārzemnieku strādā šajā organizācijā. Ja jums ir interese strādāt kādā no organizācijai pakļautajiem institūtiem, jūs varat izskatīt tās gadagrāmatas, kur tie visi ir uzskaitīti. Tad arī uzrakstīt vēstuli vācu kolēģiem, pastāstot, kāda ir jūsu zinātniskā darba tēma, kā arī aizsūtīt publikācijas.

□ 3. Vācijas zinātniski pētnieciskā savienība organizē un atbalsta tos pētījumus, kas ir Vācijas interesēs. Lai sadarbotos ar savienību, ir jāuzraksta par savu pētījumu projektu. Ja savienība būs ieinteresēta jūsu projektā, tā varēs arī finansēt jūsu darbu kādā no Vācijas lielajiem institūtiem. Vēl savienība organizē starptautisku literatūras apmaiņu. Ja jums ir nepieciešama zināma rakstura zinātniskā literatūra, jūs varat uzrakstīt savienībai un varbūt saņemt vajadzīgās grāmatas pat kā dāvinājumu.

□ 4. Aleksandra Humbolta fonds atbalsta jaunus, talantīgus zinātniekus, kuriem ir augstākā izglītība un kuri jau nopietni strādā kādā zinātnes nozarē. Lai saņemtu fonda stipendiju, ir jāiesniedz pamatīgi izstrādāts zinātnisko pētījumu plāns.

□ 5. Augstākminētais Vācu akadēmiskās apmaiņas dienests dod iespēju studentiem un augstskolu beidzējiem padziļināt savas zināšanas attiecīgā nozarē Vācijā. Augstskolu beidzēji var arī rakstīt promocijas (doktora disertācijas) darbu. Potenciālo VAAD stipendiātu atlases kritēriji ir zināšanas savā specialitātē un dažādi t.s.

birokrātiskie rādītāji. Lēmums tiek pieņemts, pētot kandidāta dokumentus.

Latvijas Universitātes prorektoram prof. Rihardam Kondratovičam ir atstāti informatīvie materiāli par Vācijas zinātniski pētnieciskajiem institūtiem un to pētījumu virzieniem, ar kuriem var iepazīties.

Pats Pollaka kungs atzina, ka šobrīd Vācijā ir liela interese par Latviju. To vajadzētu izmantot.

Informēja JOLANTA APINE

DĀNU VARIANTS

Bija reiz tāda filma "Spāņu variants", un tantes kleitīnās nedaudz virs celīšiem dziedāja: "TĀ NAV DZĪVE, TAS IR KINO!". Šķiet, ka nupat ir otrādi. Dzīve, kuru dzīvojam, nemaz nerūpējas par mūsu labsajūtu! Sabiedriskajā dzīvē un ļaužu prātos virmo tāda NEVESELĪGA NERVOZITĀTE. Visi kaut kur skrīen, kaut ko drudzāini meklē, daļa un pārdala, atgūst un atsavina. Šī pati nervozitāte virmo ap visu, kas saistīts ar pašvaldībām. Šobrīd Latvija ir sadalīta pagastu, pilsētu, rajonu un Rīgas municipalitātēs, un katram no šiem tiptiem ir savs, visumā atšķirīgs pašvaldību likums. Kad brālīši dānīši sadzirdēja, ka mums ir pāri par 500 pagastu, 100 pilsētu un 26 rajoni — viņi saķēra savas galviņas, sacīdami, ka to visu vajagot vismaz 6x mazāk: drausmīgi pārvaldes izdevumi, nav iespējams normāli savākt nodokļus utt. Dāņi līdzīgu reformu veica 70. gados, samazinot 5-6x savu municipalitāšu skaitu, veidodami tās daudz lielākas. Tā darbojoties, viņi ir uzkrājuši krietnu pieredzi, izstrādājuši normālu mehānismu: KĀ TO VAR IZDARĪT, un ar visu to dāņi ir gatavi dalīties. Dānijas valdība ir piekritusi izdalīt naudiņu šim nolūkam, un līdz ar to radījusi iespēju krietni pasvīt ierēdņiem šaipusē. Kopā ar Dānijas pašvaldību ministriju un nacionālo pašvaldību savienību ir izstrādāta programma, kura ļetver sevī visām pašvaldībām vienotu likumu, finansēšanas sistēmas un demokrātisku vēlēšanu struktūru izveidošanu. Domāts arī par

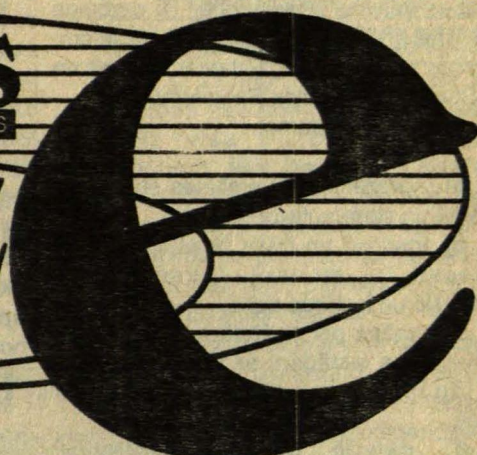
nacionāla mēroga apmācības centra un pašvaldības izglītības sistēmas izveidošanu, kas radītu iespēju plašai pašvaldību darbinieku un deputātu apmācībai. Tuvākajā laikā šajā jautājumā Dānijas partneris būs Latvijas Universitāte, bet perspektīvā tiktu veidots neatkarīgs mācību centrs, kura darbs aptvertu šādas jomas:

- 1) kursi administratīvajiem un politiskajiem līderiem;
- 2) kursi ierindas darbiniekiem;
- 3) pašvaldības darbinieku apmācība.

Tas viss mums palīdzētu normalizēt likumdošanu attiecībā uz pašvaldībām un finansiālo sistēmu, kā rezultātā pašvaldības būtu spējīgas kaut ko darīt, un tām būtu pietiekoši daudz naudas. Tomēr dāņi domā, ka tas viss ir iespējams tikai tad, ja mēs esam gatavi iet uz pagastu apvienošanu. Kāds teiks — to jau mēs paši bez tiem dāņiem arī varam! Mēs — letīņi utt. Protams, mēs jau varētu bolševisma tradīciju garā vienā dienā tā žigli paņemt, piemēram, Talsu rajonu, strīpu pa vidu ziemeļdienvidu vai austrumrietumu virzienā, un miers. Vienā pusē viens pagasts, otrā otrs. Šitā jau, miliši, mēs to brīvo Latviju neuzcelsim! Letīņu ierēdnis ar zobiem turēsies savā beņķī, nevis to atdos kaimiņam. Var jau būt, ka viss būs normāli, bet tikai līdz brīdim, kad sacīsim: ŠITOS TRĪS PAGASTUS VAJAG APVIENOT! Tad arī panesīsies; KUR TAD BŪS MANA VIETA? KUR TAD BŪS MANS BEŅĶIS? Nē, nē... es labāk vienošos ar šito pagastu, nevis to, jo šitajā tas pagasta vecis ir švakāks, un nākošajās vēlēšanās es viņu noēdīšu. Nopietna lieta! Neskatoties uz to, es situ uz pleca tiem, kas valdībā un parlamentā iecerējuši tuvināties Dānijas variantam, lai arī bez diskusijām neiztiksim. Grautiņi būs, tas ir stabili. Nebūs tā, ka lvars pateiks — BŪS ŠITĀ! Tas nekur neder. Es tev jautāju: Vai gribi palīdzēt saviem biedriem šai nelaimē, vai nē?... Tu esi lāga bērns. Es jau tā domāju.

INGERŪNS

P. S. Lasiet drīz par tiem, kas šai sakarā taisīs traci LU! Viņi mīt Aspazijas bulv. 5...

Latvijas Universitātes studentu padomes satversme.

1. Studentu Padome ir Latvijas Universitātes studentu pašpārvaldes institūcija, tai ir likumdošanas iniciatīvas tiesības Latvijas Universitātē. Tā darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem, Latvijas Universitātes Satversmi (otro) un šo Studentu Padomes Satversmi.

2. Studentu Padome:

a) reprezentē Universitātes studentus iekšējā un starptautiskā dzīvē,

b) apspriež un izšķir jautājumus, kas attiecas uz studentu akadēmisko, materiālo un kultūras dzīvi,

c) griežas pie dažādām valdības un pašvaldības iestādēm ar priekšlikumiem un lūgumiem universitātes studentu vārdā,

d) deleģē desmit pārstāvjus Universitātes Senātā.

3. Atsevišķos svarīgos gadījumos Studentu Padome uz 3/4 savu locekļu - Latvijas pilsoņu, rakstisku pieprasījumu sarīko studentu starpā vispārēju nobalsošanu viena mēneša laikā. 1. piezīme: vispārējās nobalsošanas izvešanai studentu padome izvēl sevišķu komisiju. 2. piezīme: vispārējā nobalsošanā pieņemtos lēmumus izved dzīvē studentu padome.

4. Studentu Padomes lēmumi ir obligāti visiem Latvijas Universitātes studentiem pēc šo lēmumu apstiprināšanas Universitātes Senātā.

5. Studentu Padomi ievēl visi Latvijas Universitātes studenti, Latvijas pilsoņi uz vienu gadu. Padome sastāv no 20 locekļiem.

6. Visa Latvijas universitāte ir viena vēlēšanu vienība.

7. Vēlēšanas notiek uz vispārēju, vienlīdzīgu, tiešu, aizklātu un proporcionālu vēlēšanu pamatiem, - pēc grozāmiem kandidātu sarakstiem.

8. Kandidātu saraksti iesniedzami vēlēšanu komisijai 14 dienas pirms vēlēšanām. Vēlēšanu komisija numurē kandidātu sarakstus iesniegšanas kārtībā.

9. Kandidātu saraksti 12 dienas pirms vēlēšanām izliekami visās Universitātes fakultātēs, redzamā vietā.

10. Vienu un to pašu kandidātu var uzrādīt tikai vienā sarakstā, kā arī viena persona var parakstīt tikai vienu kandidātu sarakstu.

11. Kandidātu saraksts parakstāms no ne mazāk kā 30 vēlētājiem, pie kam jānorāda katra parakstītāja studentu apliecības numurs, vecums un adrese.

12. Pirmie trīs parakstītāji nes atbildību par saraksta pilnību un pareizību.

13. Pie visu kandidātu sarakstu iesniegšanas vēlēšanu komisijā var piedalīties viens pārstāvis no katra

14. Paziņojumi par kandidātu sarakstu daļu skaitļu apvienošanu iesniedzami vēlēšanu komisijās vēlākais 3 dienas pirms vēlēšanām. Paziņojumus paraksta apvienojamo sarakstu trīs pirmie parakstītāji.

15. Nodotot sarakstus vēlētāji uzrāda studentu apliecību un parakstās. Vēlēšanas notiek vēlēšanu komisijas norādītās vietās un laikos.

16. Vēlēšanas notiek decembra mēneša pirmajā nedēļā. Vēlēšanu dienā visa priekšvēlēšanu kampaņa tiek pārtraukta, aģitācija aizliegta.

17. Studentu padome uzskatāma par ievēlētu pie jebkura nodoto balsu skaita. Piezīme: vēlēšanu iznākuma aprēķināšana izdarāma saskaņā ar nolikumu par vēlēšanām (1.pielikums).

18. Vēlēšanas vada un sīkākas instrukcijas izstrādā vēlēšanu komisija no 7 locekļiem, kurus izvēl līdzšinējā Studentu Padome.

19. Sūdzības par vēlēšanu nelikumību iesniedzamas līdzšinējai Studentu Padomei 7 dienu laikā pēc vēlēšanām. Ja sūdzības šajā laikā nav ienākušas, tad jaunā studentu padome skaitās par likumīgi izvēlētu. Pretējā gadījumā iesniegtās sūdzības Studentu Padome iesniedz Universitātes Senātam, kura tās izskata mēneša laikā un pieņem nepieciešamo lēmumu.

20. Jaunizvēlētā Studentu Padome sanāk uz pirmo sēdi pavasara semestra pirmajā nedēļā. Līdz ar pirmās sēdes sākumu, beidzas līdzšinējās Studentu Padomes pilnvaras. Piezīme: Pārvēlēšanas gadījumā jaunā Padome sanāk uz pirmo sēdi divu nedēļu laikā pēc vēlēšanām.

21. Jaunizvēlētās Padomes pirmo sēdi atklāj iepriekšējās Padomes priekšsēdis vai viņa pilnvarots Padomes loceklis.

22. Pirmajā jaunizvēlētās Studentu Padomes sēdē tiek ievēlēts (aizklāti balsojot ar vismaz 11 balsīm) Studentu Padomes priekšsēdis. Pēc priekšsēža priekšlikuma apstiprina viņa vietnieku.

23. Tekošo darbu veikšanai, sēžu sasaukšanai, izziņošanai un vadīšanai Studentu Padome ievēl Studentu Padomes Kabinetu. Kabinets sastāv no: Priekšsēža, viņa vietnieka un vēl ne vairāk kā 5 studentiem-Padomes locekļiem.

24. Studentu Padome pēc nepieciešamības ievēl sevišķas darba komisijas, kā arī veido studentu Padomes uzņēmumus. Komisiju darbā var tikt iesaistīti palīgi no studentu vidus, bet tie nevar ieņemt komisijas priekšsēža amatu.

25. Kabineta un komisiju darbības pārbaudīšanai Studentu Padome ievēl revīzijas komisiju no 3 locekļiem.

26. Rabinets vai priekšsēdētājs ne retāk kā vienu reizi katrā mēnesī (izņemot brīvlaiku, kad tās var tikt sasauktas pēc vajadzības). Tās ir pilntiesīgas, ja tajā piedalās vismaz puse Studentu Padomes locekļu. Ārkārtas sēdes var sasaukt pēc 7 Studentu Padomes locekļu vai revīzijas komisijas priekšlikuma.

27. Studentu padomes sēdes ir atklātas. Piezīme: iekšējās darbības un kārtības noteikšanai Studentu Padome izstrādā sev kārtības rulli.

28. Savu darbu sekmīgai veikšanai studentu padome var ierīkot īpašu kanceleju, kā arī pieņemt atļautus darbiniekus.

29. Studentu padomes līdzekļus veido:

a) universitātes un valsts asignētiem līdzekļiem,

b) ienākumiem no pasākumu organizēšanas,

c) ienākumiem no studentu padomes uzņēmumiem un dažādiem neparedzētiem ieņēmumiem,

d) juridisku un fizisku personu, sponsoru un citu brīvprātīgi ziedojumi,

e) novēlējumi un dāvinājumi.

30. Vispārēju studentu padomes budžetu, kuru sastāda Studentu Padomes Kabinets, apstiprina Studentu Padome, bet to budžeta daļu, kuru sedz ar valsts līdzekļiem, apstiprina Universitātes Senāts.

31. Gada beigās studentu padome publicē pārskatu par savu darbību.

32. LU SP iespēju robežās sadarbojas un atbalsta tās darbību atbalstošas LU studentu organizācijas.

33. LU SP var būt juridiska persona, tai ir sava simbolika, rēķins bankā un zīmogs.

.....
Lūdzu iesniegt priekšlikumus un labojumus līdz 1992.gada 1.jūnijam.

Projekts tiks galīgi noraidīts ja tiks iesniegti tikai 1000 studentu parakstīti protesti.

Visus materiālus lūdzu iesniegt LU studentu arodkomitejā.

Ieteikumus, labojumus un tml. domas nesiet droši uz Studentu arodkomiteju Raiņa bulvārī 19, 1. stāvā, 5.telpā vai uz "Universitātes Avīzes" redakciju 3. stāvā, 121.telpā.

Drīzumā notiks projekta apspriešana — sekojiet informācijai!

STUDENTU MĀCĪTĀJI

Studentu mācītāju uzdevums ir piedāvāt studentiem, skolotājiem un Universitātes darbiniekiem iespēju nokļūt Dievkalpojumu kopībā un dažādās sakarībās pārrunāt aktuālus un vispārīgus jautājumus. Viņus uzmeklē, ja gribas "ar kādu parunāties" krīzes gadījumos, vai tikai dalīties bēdās. Katru ceturtdienu Dombaznīcā notiek Studentu Dievkalpojums (saprotams arī svētdienās). Baznīca arī ir vajā no 21-23, kad var atnākt atpūsties, mēdītēt vai "tikai būt".

• • •

No žurnāla "Recentior" Nr. 1. 1992. (tas ir informācijas žurnāls jaunajiem studentiem Upsalā)

Novadniecības ("nācijās") sāka dibināt 17. gs., sekojot Parīzes pēdās, ar Zviedrijas novadiem kā pamatu-saistībai biedrībā. "Nācijā" studenti varēja tikt ar citiem studentiem no viņu novada, tādējādi jūtoties kā mājās. Sākot ar pagājušo gadsimtu, "nācijas" sāka celt lepnus namus. Daži no šiem namiem vēl arvien uzcīti pilda savu pamatfunkciju. Tagad novada prasība nav tik izšķiroša, turpretī ir spiesta lieta pierakstīties kādā no nācijām, lai studētu universitātē Upsalā. Kad students reiz ir iestājies, tad atveras durvis visām pārējām "nācijām" un to aktivitātēm.

"Nācijā" darba lauks ir plašs. Kultūras cienītājiem piedāvā orķestrus, korus, teātra grupas, kurās var piedalīties. Šad tad tiek rīkotas izstādes, ik pa brīdim skatāmas Upsalas studentu joku izrādes. Vairākas "nācijas" reizēm ielūdz pazīstamus kultūras darbiniekus, politiķus vai citus, kam ir ko stāstīt priekšlasījumu vakaros.

Sporta interesenti var griezties pie visdažādākām sporta biedrībām.

Vispopulārākā un visbiežāk aprakstītā "nāciju" nodarbība laikiem ir intensīva nakts dzīve.

Visām "nācijām" ir savs kroģziņš, kas ir atvērts visas nedēļas dienas. Diskotēkas vai dejas pie "dzīvās mūzikas" var baudīt visas dienas, izņemot pirmdienas.

Dažām "nācijām" ir lunša (otrās brokastis) apkalpošana un restorāni ar glaunāku ēdienu nekā kroģziņos. Ēdamo un dziramo pārdod par ļoti izdevīgām cenām, tamdēļ, ka personāls sastāv no ļoti lēta darbaspēka-pašiem studentiem. Ir daudz iespēju, kā priecāties, bet kalngals ir tā saucamais gasque (gasks). Katrai "nācijai" mēdz būt trīs gasque

Pirms dibināja studentu vienību ("studentkār"), sociālā atbildība par studentiem bija "nāciju" rōkās. Daudz no tā vēl ir palicis. Piemēram, var irēt lētu istabu kādā no "nācijas" studentu dzīvokļiem, aizņemties naudu (krīzes situācijā), mācīties "nāciju" bibliotēkā un saņemt stipendijas. "Nācijām" ir arī internacionāli sakari ar citu valstu studentiem un, ja laimējas, var aizbraukt ciemos pie tiem. "Nācija" uztur kontaktu ar atsevišķo studentu ar "nācijas" avīzes / žurnāla starpniecību. Tajā var lasīt par visu, kas notiek pašu un citās "nācijās", kā arī par vispārējiem notikumiem Upsalā. Daudzas "nācijas" nodarbojas arī ar neatkarīgā vietējā radio raidījumiem.

Visas šīs aktivitātes prasa lielu darba spēku. Strādāt "nācijā" nav īpaši

WERMLANDUS

NR 6 1991 ĀRGĀNG 32

□ NOVADNIECĪBA ("Nācijas") žurnāls

apgrūtiņoši, vēl pie tam iepazīst jaunus cilvēkus un pie reizes nopelna priekšrocības (alu vai tamlīdzīgi). Aktivitātēm vajag arī vairākus atbildīgos. Visi "nācijā", sākot ar karoga nesēju līdz pirmajam kuratoram (priekšsēdim), ir parasti studenti. Visus šos t. s. ierēdņus ievēl "nācijas" sapulce - novadusapulcē, kurā visi "nācijas" biedri var piedalīties. "Nācijas" daudz ko piedāvā, galvenais - prieku!!!

No zviedru valodas tulkojis
JĀNIS PĀVULS

**LIETUVAS STUDENTU
SAVIENĪBAS
VĒRSANĀS PIE
REKTORU PADOMES**

1992. g. 21. februārī Lietuvas studentu Savienības padomes sēdē, piedaloties gandrīz visu Lietuvas augstskolu pārstāvjiem, tika izanalizēts studentu stāvoklis un apstiprināts uzrunas teksts Lietuvas Rektoru padomei. LSS aicina izpildīt studentu prasības un nepārtraukti atgādināt par tām, pārstāvo studentu intereses dažādos līmeņos.

1. Kontrolēt, lai studentiem savlaicīgi un noteiktā kārtībā izmaksātu stipendijas un pabalstus. Vairums studentu dzīvo no stipendijas līdz stipendijai bez papildus ienākumiem, tādēļ nevar gaidīt neierobežotu laiku līdz nākošās stipendijas izmaksai. Tas ir sevišķi aktuāli studentiem, kuri audzina bērnus.

2. Piešķirt sekojošas atlaides transporta lietošanā:

- a) 50% atlaide vilcienos,
- b) 50% — starpilsētu maršruta autobusus,
- c) 80% — pilsētas sabiedriskajā transportā,
- d) 25% — starptautiskajos reisos.

3. Dot iespēju studentiem saņemt valsts budžeta aizdevumus.

4. Sakarā ar inflāciju, palielināt stipendijas vēl par 25%. Uzskatām, ka dotēt studentu ēdnīcas nav vajadzības, jo ne visi studenti tajās ēd.

(pēc neoficiālām ziņām studenta stipendija Lietuvā pašreiz ir ap tūkstots rubļu — tulk.)

5. Dot iespēju vienam LSS biedram piedalīties Rektoru Padomes sēdēs kā novērotājam.

6. Visādos veidos atbalstīt jaunizveidotās studentu organizācijas.

D. JUZAKENAS, Lietuvas studentu
Savienības priekšsēdētājs
("Universitas Vilnensis")

No lietuviešu valodas tulkojis
RIHARDS PEIVČS

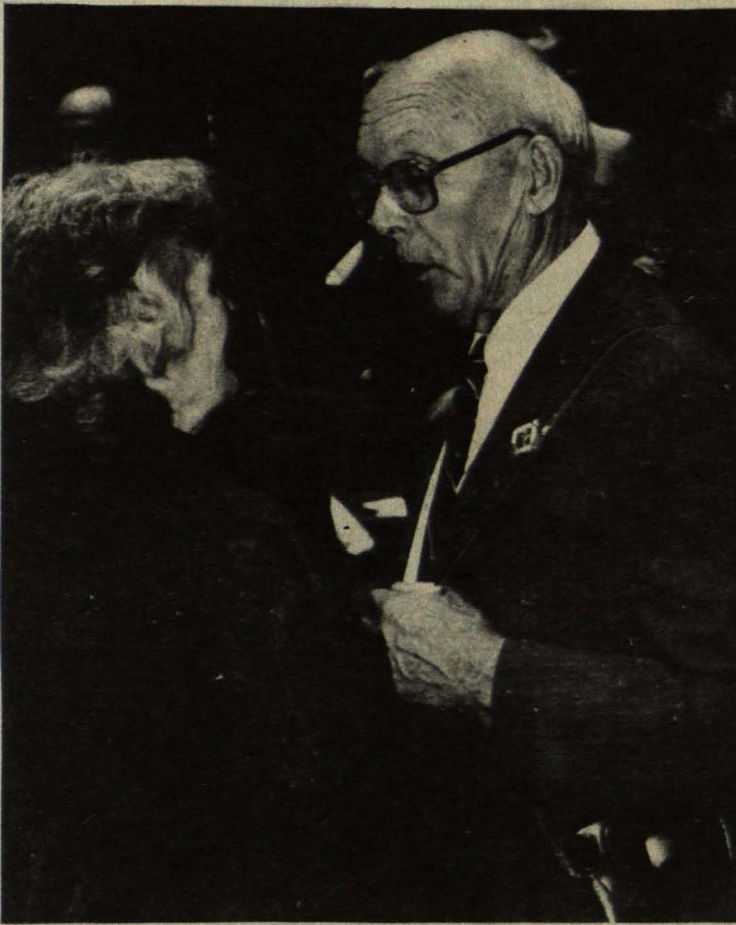
LSS vērsās ar šīm pašām prasībām arī pie Lietuvas Republikas Valdības.

PAR VIENOTNĒM, ĪPAŠI LIDUMU

Lasot laikrakstos par latviešu akadēmiskām mūža organizācijām (t. i., tādām, kuru locekļi sastāv tanīs visu mūžu, arī pēc augstskolas beigšanas), rodas iespaids, ka vienīgais to veids ir bijis korporācijas — kā Latvijas neatkarības laikā, tā arī pirms tā. Korporācijas, tiešām, bija lielākas un vislabāk pazīstamās akadēmiskās organizācijas, bet paralēli tām darbojās arī dažāda cita veida biedrības. Neatkarīgās Latvijas pirmajos gados, sakarā ar sabiedrisko un politisko uzskatu lielo dažādību, bija dabiski, ka arī studentu vidū bija dzīvas debātes par to, kādām būtu jābūt latviešu studentu organizācijām pie Latvijas Universitātes. Paralēli korporācijām un biedrībām, kas bija veidojušās pie agrākām cara laika Krievijas augstskolām gan vācu, gan krievu akadēmiski sabiedrisko tradīciju ietekmē, sāka darboties gan politiskas organizācijas, gan novadniecības — skandināvu studentu organizācijas veids. Ap 1924. gadu bija 12 latviešu vīriešu un sieviešu korporācijas un tikpat daudz dažādu cita veida mūža organizāciju.

Visi studenti tomēr neiestājās šais organizācijās, lai gan tiecās pēc organizētas sabiedriskas dzīves un draugu pulka, bet viņi nejutās apmierināti ar tā laika organizācijām dažādu iemeslu dēļ. Tā, piemēram, daļa studentu gan izjuta vajadzību pēc organizācijām ar stingru iekšēju disciplīnu, kāda bija korporācijās, bet viņi vēlējās latviskākas tradīcijas, ciešākas saites starp akadēmisko saimi un pārējo latvju tautu, mazākus izdevumus. Šādu uzskatus it īpaši pauda Kārļa Upeslejas un Kārļa Branta 1922. gadā dibinātais laikraksts "Students", kas bija pirmais un līdz 1922. gadam vienīgais akadēmiskās dzīves laikraksts Latvijas Universitātē. Šis laikraksts arī stingri apkaroja dažādas negatīvas parādības Latvijas sabiedriskā un politiskā dzīvē. Var atzīmēt, ka Kārlis Upesleja reizē ar "Studentu" sāka izdot Latvijas Universitātes kalendāru. Latvijas Valsts Universitāte atsāka tā izdošanu 1989.-90. gadā, t. i., pēc 40 gadu pārtraukuma. Sekojot "Studenta" izsludinātam Kārļa Upeslejas uzaicinājumam, vairāki desmiti studentu

kazarmās Torņa ielā 4 un vienotās dibināt jauna veida studentu organizācijas — vienotnes. Tai pašā vakarā nodibināja divas vīriešu vienotnes: "Zelmeni" un "Lidumu", katru ar 20 dibinātājiem. Dažas nedēļas vēlāk šai sanāksmē klātesošās studentes nodibināja sieviešu vienotnes "Latvieti" un "Ausmu", un visas četras izveidoja koporganizāciju "Vienotņu Vienkopa", kas ir otra vecākā pēc vīriešu korporāciju Prezidiju Konventa (P! K!). Vienotņu Vienkopa tad arī pārņēma laikraksta "Students" izdošanu, sākot ar 1927. g.. Drīz pēc vienotnēm sāka veidoties konkordijas — arī ar mērķi latviskot studentu tradīcijas, bet paturot latīņu terminoloģiju un ārējās nozīmes līdzīgas kā korporācijām.

┘ ANDRA DZEŅA foto

Visām četrām vienotnēm bija kopīgi centieni: Zinātne, Darbs, Skaidrība, Brīvība, Tēvzeme. Šie centieni bija vadmotīvi un idejiskā bāze vienotņu un vienotnieku dzīvē, ar īpašu uzsvāru centienam "Skaidrība" — gan personīgā, gan sabiedriskā, gan politiskā dzīvē, gan profesionālā un zinātniskā darbā. Vadoties no šī centiena, vienotnieki publicēja "Studentā" rakstu sēriju par darba ētiku dažādās profesijās un ierosināja, lai Latvijas Universitātē lasītu darba ētikas kursu visās fakultātēs. Šis ierosinājums gan palika neizpildīts. Vēl var atzīmēt, ka vienotnieku svinīgā solījuma sākumā bija teiciens "... sekojot līdzī laika garam...", ar to uzsverot, ka viņu domāšana, darbi un tradīcijas

neatšķirās no tā laika latviešu studentu jātūrpina veidoties. Vienotņu ārējās nozīmes bija divkrāsu cepures, pēc skandināvu parauga, bet ar krāsu krāsas virsu.

Iekšējā dzīvē terminoloģija bija latviska, piemēram — vecākais, audzinātājs, dziesmotājs, sagaitās, draugi (pilntiesīgi locekļi), vecdraugi (Universitāti beigušie) u. c. Alkoholu vienotņu iekšējā dzīvē nekad nelietoja, bet privātā dzīvē tas bija katra personīgā izvēlē. Vienotnās arī nesmēķēt sanāksmju telpās. Iknedējas sanāksmēs, "sirmās stundās" referātus parasti aizvietoja kāda aktuāla temata īss ievadījums (atceros to reizi, kad "Liduma" vecdraugs, žurnāla "Daugava" redaktors Jānis Grīns iesāka vienu no tām ar savu tēzi "Latviskais nedrīkst būt diletantisks"). Tam sekoja dzīvas pārrunas. Šādas "sirmās stundas" bija viens no jauno studentu audzināšanas veidiem: mācīties izteikt savus uzskatus visdažādākos jautājumos, nevien savā specialitātē. Šīs pārrunas bieži vien turpinājās arī rakstveidā — ierakstītas "Sirmā grāmatā" — biežā, liela formāta grāmatā, kuras malas ailē ik dienas parakstījās, kas ienāca vienotnes mitekļi.

Pēc pirmā gada iekšējās dzīves veidošanas darba vienotņu, it īpaši "Liduma", saimei sāka piebiedroties vecākās paaudzes augstskolu beigušie, to vidū labs skaits Latvijas Universitātes mācībspēku. Daži bija darbojušies studentu sabiedriskās organizācijās savā studiju laikā, piemēram, K. Kasparsons (Latvijas pirmais izglītības ministrs), kā arī ārsti Kr. Neuberģs, J. Manass un A. Šteinhards Tērbatā t. s. "Pipkalonijā" un vēsturnieks P. Dreimanis Tērbatas studentu pulciņā "Darbs". "Lidumam" pievienojās arī vēsturnieks prof. A. Švābe, literatūrvēsturnieks prof. F. Gulbis, botāniķis prof. N. Malta, ķīmiķis prof. A. Petrikalns, kooperators prof. E. Balodis, juristi prof. K. Dišlers un doc. A. Pavārs, inženieri prof. A. Tramdahs un prof. E. Ziemelis, "Daugavas" redaktors J. Grīns, Latvijas Sarkanā Krusta slimnīcas direktors A. Neiberģs u. c.

Kad pie Latvijas Mākslas akadēmijas nodibinājās vienotne "Zaļā Zeme", tā kandidēja "Lidumā" un arī vēlāk dalījās mitekļi ar to līdz pat abu organizāciju darbības pārtraukšanai 1940. g. vasarā. Zaļzemieši ļoti aktīvi piedalījās kopīgo "sirmo stundu" pārrunās.

Vienotnieku interešu un darbības loks neierobežojās tikai vienotņu iekšējā

dzīve. Viņi aktīvi piedalījās Latvijas Universitātes sabiedriskajā dzīvē — studentu padomē un tās pasākumos, uzsverot sadarbības principu. Lai uzturētu ciešas saites ar sabiedrību ārpus akadēmiskās saimes, atsevišķas vienotnes, vai arī Vienotņu Vienkopa pavasarī mācību gada noslēgumā rīkoja t. s. Augstos svētkus. Tajos viņas veltīja sabiedrībai kādu kopīgi veiktu darbu. Viskonsekventāk, ik pavasari, to darīja "Līdums", un vairākos savos Augstos svētkos līdumieši nāca ar kādu jaunu ierosinājumu. Tā 1930. g. "Līdums" uzstādīja Siguldā pirmo tūrisma vitrīnu Latvijā. 1932. g. līdumieši pārveda 200 gadu vecu Kursas klētiņu no Kuldīgas pagasta uz jauno Brīvdabas muzeju pie Juglas un uzstādīja to kā ierosinājumu, lai sabiedrība nāktu talkā Brīvdabas muzeja veidošanā. Nākamā, 1933. gadā līdumieši savāca materiālus par Latvijas karaļa vēsturi un nodeva tos Cēsu muzejam.

Kad 1935. g. trīs vienotnes un sešas Nacionālās studentu biedrības apvienojās Vienību Savienībā, apzīmējums 'vienotne' tika nomainīts ar 'vienība', bet tradīcijas un centieni palika tie paši. Vienību Savienība arī pārņēma Augsto svētku tradīciju, pārdēvējot tos piemērotākā vārdā par Darba svētkiem. Par Vienību Savienības

KĀ MŪS REDZ ĀRZEMNIEKI JA IKVIENS ŠAI ZEMĒ SĒTU...

Ievas pilsēta ir Cēsīs. Ar skaisto, romantisko pili, šaurajām, kā zemē iegrimumšajām ieliņām un cilvēkiem. Šodien tur paciemoties vairāk gan iznāk sapņos. Jo bija 1944. gads. Un viņas ceļš veda uz nezināmo. Vispirms tā bija Rietumeiropa, tad Amerika.

Ir 1992. gada pavasaris. Ieva Sentivani ir atkal Latvijā. Bet ne tikai ciemoties. Kā Hjūstonas universitātes Amerikas literatūras un angļu valodas kursa pasniedzēja. Viņa strādā ar tiem cilvēkiem, kuri ieceļojuši Amerikā. Bet šis mācību semestris viņas dzīvē pieder Latvijas Universitātes Pedagoģijas fakultātes trešā kursa svešvalodu specialitātes studentiem. Jo tāda ir Ievas Sentivani pārliecība:

— Zinu, ka ikvienam šai zemē ir jāiesēj tas grauds, kas katra spēkos un varēšanā. Uzdevu arī saviem studentiem katram uzrakstīt trīs lietas, kuras paveicot, viņi varētu ko labu darīt Latvijai. Gandrīz visi bija rakstījuši, ko vajadzētu darīt. Bet mana doma taču bija: ko vari darīt tu šajā brīdī. Tādēļ arī pati šurp braucu.

Mācu studentiem Amerikas literatūru. Tā ir ļoti interesanta, jo atspoguļo valsts kultūras veidošanos, vēsturi. Līdz ar to vēlos dot šiem nākamajiem skolotājiem plašāku ieskatu literatūrā. Lai viņi justu arī to, kas vārdos ne vienmēr tiek pateikts. Piemēram, viņiem bija uzdevums izlasīt pasaku "Princeze uz zirņa", un padomāt kā katrs to izprot. Lielākā daļa no viņiem to iztulkoja kā bērnu pasaku bez dziļāka satura. Es gribu atrāsīt viņu fantāziju —

lai arī aktīvi piedalījās un darbu būtu vieta atsevišķs raksts.

Līdumieši izveidoja arī ciešas draudzības saites ar Lietuvas akadēmiskām organizācijām — ateitininku korporācijām "Keistuti" un "Algimant".

1940. g. augustā visas vienības, tāpat kā korporācijas, bija spiestas izbeigt savu darbību. Tomēr, kā padomju, tā vācu okupācijas laikā atsevišķu vienību locekļi uzturēja savas draudzības saites, reizi reizēm sapulcējoties privātos dzīvokļos vai arī pavadot aizgājēju pēdējā ceļā.

Kad pēc kara daļa latviešu bija izkaisīta visās pasaules malās, senās draudzības saites atkal vienoja akadēmisko organizāciju locekļus. Viena no aktīvākām ir bijusi "Līduma" Toronto kopa, kurā iekļāvās arī daļa zelmeniešu un zaļzemniešu.

Vēl var atzīmēt, ka "Līdumā" izauga daudz vēlāk pazīstamu zinātnieku, sabiedrisku darbinieku un labu speciālistu dažādās nozarēs, bet daļa no tiem aizgāja bojā kara notikumos un izsūtīšanās. No tiem, kas turpināja darbu okupētās Latvijas augstskolās un citās zinātniskās iestādēs, varētu minēt fiziķi doc. J. Balodi, augšņu pētnieku K. Brīvkalnu, valodnieku K. Grabi, ģeogrāfu doc. K. Ramanu, inženierus doc. J. Uisku un doc. J. Ulpi.

kāpēc rakstnieks kaut ko tādu ir rakstījis, ko viņš ar to gribējis teikt.

Es lekcijas nelasu. Mums ir nodarbības. Studenti izlasa paredzēto darbu. Un tad mēs pārrunājam. Bet viņi nestrādā tādām metodēm, kā es gribētu. Piemēram, dažu labu reizi man liekas, ka studenti savu laiku pavadījuši sīkumos. Viņi tekstu ļoti uzmanīgi izlasījuši, katru vārdu mēģinājuši sameklēt vārdnīcā, bet viņi nav izpratuši būtību, nav izlobījuši galveno domu. Studenti ir pārāk inerti. Es uzdodu

jautājumu un viņi gaida, ko otrs atbildēs.

Svarīgi, lai šie nākošie skolotāji varētu izteikties. Man prieks, ka šai ziņā esam jau solīti uz priekšu tikuši. Sākumā, kad viņi

Svešatnē izveidoja arī ciešas draudzības saites ar Lietuvas akadēmiskām organizācijām — ateitininku korporācijām "Keistuti" un "Algimant". Dreimanis (tagad ievēlēts arī par ārzemju locekli Latvijas Zinātņu Akadēmijā). Prof. J. Labsvīrs izstrādāja pētījumu par Latvijas lauksaimniecības kolektīvizāciju. Kooperators A. Sprūdžs izveidoja eskimosu (inuitu) kooperatīvu Kanādas ziemeļos, tā dodot pamatu viņu saimnieciskai patstāvībai, un viņu sūtīja kā kooperācijas speciālistu uz daudzām zemēm; Kanādas pulkv. leitn. S. Andersons Apvienoto Nāciju uzdevumā veiksmīgi pārraudzīja miera uzturēšanu Indijas — Pakistānas pierobežā. Šo sarakstu varētu turpināt ar daudziem citiem piemēriem dažādās profesijās, visur, kur latviešu darbs ir celts godi.

Svešatnē izkaisītie līdumieši arī uzturēja kontaktu ar tautiešiem Latvijā. sakarā ar Latvijas 70. gada svētkiem 1989. g. rudenī, viņi kopā ar Kanādas Londonas latviešiem dāvāja datoru LU Ģeogrāfijas fakultātei Latvijas vides pētniecības un aizsardzības darbam. 1989. gada 5. oktobrī arī Latvijas līdumieši atjaunoja vienotnes "Līdums" darbu.

ALEKSIS DREIMANIS

rakstīja domurakstus, bieži vien grābstījās pa gaisu — neko nepateica. Bija ne tikai liekvārdība, bet arī tukšvārdība. Gribu, lai rakstu darbos tiktu pamatota ikviena doma.

Esmu atvedusi studentiem mācību grāmatas. Tās dāvāja manas universitātes angļu nodaļas dekāns. Un mani tagadējie studenti patiešām dūšīgi strādā. Prieks, ka latviešiem angļu valodas līmenis caurmērā ir augstāks kā tiem studentiem, kas iebrauc Amerikā un mācās Hjūstonas universitātē.

Taču ne tikai es studentiem dodu, arī viņi man. Dīemžēl es ne sevišķi labi zinu latviešu literatūru. Pēdējais, ko esmu lasījis ir "Gulta ar zelta kāju". Tādēļ esmu lūgusi saviem studentiem, lai sastāda sarakstu, piemēram, katrs trīs darbus, kas man noteikti būtu jāizlasa!

Un vēl. Neparasti ir tas, ka manā grupā ir studenti no dažādām Latvijas pilsētām. Viņi uzrakstīja brīnišķīgus sacerējumus par tematu "Mana pilsēta". Šobrīd ir vēlēšanās braukt ciemos...

...

Ievas Sentivani ceļš drīz atkal vedīs atpakaļ uz Ameriku. Tāda ir dzīve. Varbūt atkal reiz kādu semestri Latvijas Universitātē viņa mācīs Amerikas literatūru, angļu valodu. Tāda ir viņas vēlēšanās. Bet mums, Latvijā dzīvojošajiem varbūt biežāk vajadzētu uzņemt tautiešus kā savējos, līdzcilvēkus, bet nevis kā aizokeānijas pārcilvēkus. Jo visi tomēr esam latvieši un mūsu zeme ir Latvija.

MĀRA SADOVSKA

— Esmu pieradusi strādāt. Ir bijušas dienas, kad nav laika atslābt, taču pēc šāda grūtuma jūties ieguvējs. Grūti, bet interesanti, — tā bijusi vakara un neklātienes nodaļas prorektore
MILDA KLEPERE.

Bijusi, jo šāds amats vairs neeksistē. Vakara un neklātienes nodaļa šobrīd iekļaujas mācību daļas struktūrā. Kādi īsti ir šie pretrunīgie vakarnieki un neklātnieki, ar kuriem kopā apēsts pudš sāls?

Lielākais ieguvums pa šiem gadiem — esmu sastapusi daudz labu cilvēku. Uzklāusot dažādus liktenstāstus, mēģināju iejusties savu studentu problēmās. Jā, reizēm esmu uzklēgusi, taču dažādi tikai tā var sapurināt iesāktos pabeigt.

Apstākļi, kāpēc cilvēks sācis mācīties neklātienē, ir visdažādākie. Skolotāja ierība vidusskolas atestātā, pietrūka viens punkts klātienes konkursā, mazs situēti vecāki, mazi bērni u. tml. Ir jāpiecējas, ka cilvēki vēlas mācīties. Skumji dzirdēt, ka dažas amatpersonas neklātniekus raksturo kā nevajadzīgus un nederīgus.

Man ir prieks par mammu, kas studē, jo no tā visa kaut kas tiks arī mazuļa prātam. Un visi kopā taču esam tauta.

— Kas ir traucējis darbā?

— Tas, ka mācībspēki arī nav bez vainas. Cik bieži studenti nogaida veltīgi un lekcija nenotiek! Var jau novelt vainu uz nenokārtoto ikdienu, ka spiesti strādāt vairākās darba vietās. Taču domāju, ka darbs jāpadara godīgi, un, ja nespēj, tad nevar savienot nesavienojamo.

Vēl nesen nācās izbaudīt dažādu kabinetu plānošanas sekas, kad "uzpūta" atsevišķu speciālistu nepieciešamību. Piemēram, nenormālā savā laikā disproporcija juristu vai ekonomistu gatavošanā. Ne jau Universitātē to izdomāja, bet pretoties nevarējām.

— Šobrīd Universitātē ir autonoma. Vai varat piekrist jaunajai politikai par mācību maksu?

— Uzskatu, ka tādā gadījumā jāmaksā visiem, bet valstij jānodrošina kredītēšanas iespējas. Kur lai vidusmēra latviešu jauniešiem ņem naudu? Iespējams, ka iestājas naudu palīdz sadabūt vecāki, radi, bet, ja tādas iespējas nav? Šobrīd jau nav arī īstu firmu, kam būtu nepieciešami augsti kvalificēti noteikta profila speciālisti. Darbojas tā pati blatu sistēma. Zeļ kooperatīvi.

Liela daļa no beidzējiem ir izmisuši — kur iet strādāt? Vairums latviešu neprot sevi piedāvāt. Kas sponsorēs mūsu gudrās galvas?

— Sabiedrībā vērojama tendence visu

likvidēt, lai pastāvētu tikai tas, kas ražo naudu.

— Saprotu, ka valsts nav bagāta, bet ko dosim cilvēkiem pretī. Tomēr valsts galvenā bagātība ir sabiedrības intelektuālais potenciāls, tās morālā veselība.

Vēl joprojām trūkst mācību grāmatu, laukos ierobežotas iespējas ar bibliotēkām.

Domāju, ka kvalitatīvu mācību procesu nevaram garantēt. Nebūtu godīgi atpelnīt tikai pasniedzēju algas.

Jaunieši arī ir visādi. Zināšanas trūkst, bet grib būt biznesmeņi. Arī talants ne katreiz ved pie bagātības. Un vai tā dzīvē arī būtu galvenā vērtība?

— Jūs bieži pieminat vārdu "godīgs". Ko vērtējat cilvēkos visaugstāk?

— Jā, tieši godīgumu. Lai cilvēks būtu godavīrs — šis vārds ietver sevī visu. Gan attieksmi pret darbu, pret ģimeni, pret dzimteni.

Ļoti vēlētos, lai mūsu zeme būtu tīra un sakopta. Piemēram, iet pa ielu skaista, glīti ģērbusies jaunava un pēkšņi... nospļaujas. Tad gan sāp sirds. Diemžēl ne mazums tādu ir arī studentu vidū.

Patīkami, ja uz cilvēku var pajauties.

Sajā ziņā man laimējies ar kolēģiem. Vienmēr esmu bijusi droša, ka būs izdarīts. Nevar noliegt, ka Universitātē daudzi ir labi strādājuši tikai entuziasma vadīti.

— Vai nekad nav nācies vilties?

— Mana jaunība aizritēja piecdesmitajos gados. Daudz kam ticējām, daudz ko toreiz nesaprātu. Esmu Universitātē bijusi arī komjaunatnes sekretāre un to atceros kā jauku laiku, jo bijām taču jauni un dulli. Patlaban daudzi sabiedrībā cienījami cilvēki un pazīstami zinātnieki ir no tiem gadiem.

Netrūkst Universitātē arī tādu cilvēku, kas runā pareizi vienaiņa, kāda bilde pie sienas —

Stalins, Hruščovs, Brežņevs, Godmanis. Kāpēc tad lauzties pie vārda, ja labāk paklusēt. Sākumā dusmojos, tagad — pasmaidu.

Ar visiem rektoriem esmu strīdējusies, bet par lietu. Manuprāt, katrs no viņiem izdarījis arī kaut ko labu. Bet vēsturi papētišu, līdz šim nav

iznācis pastudet arhiva materiālus.

Par sevi runājot — uzskatu, ka par ilgu esmu nostrādājusi vienā vietā. Pārāk biju iesakņojusies...

— Kas palīdz, kad slogs paliek pārāk smags?

— Labi cilvēki, darbs dārzā.

— Atkal darbs?

— Tā iznāk. Lai arī pēc ilgiem gadiem atrodos atvaļinājumā, jo neklātnieki visvairāk nodarbināti tieši vasarā, savā kabinetā gribēju sākt ar logu mazgāšanu. Jūtos ne savā ādā, ja diena nobumbulēta. Dārzā mēģinu nedomāt. Vispār sievietei nevajag strādāt vadošā amatā. No malas liekas, ka esmu stingra, bet...

— Piekritu, ka tas nav viegli. Vienmēr jāsaņem sevi rokās. Vājumu taču nedrīkst izrādīt. Tagad atkal jums viens piņķerīgs pienākums — sociālo jautājumu risināšana.

— Diemžēl ar solījumiem cilvēkus nepabarosi. Vienkārši jau nebūs, bet idejās man ir.

Par to nākamreiz.

Sarunājusies ILZE BRINKMANE

PASNIEDZĒJS UNIVERSITĀTĒ

Andrew Bunkshe — latviešu

izcelsmes amerikānis, kas māca angļu sarunvalodu Svešvalodu fakultātē.

— *Andrej, pastāsti lūdzu par sevi. No kurienes tu esi? Kā tas sanācis, ka tu pasniedz angļu sarunvalodas kursu Svešvalodu fakultātē?*

— Man ir 23 gadi. Esmu dzimis Kalifornijā. Šogad es beidzu Sirakūzas universitāti Ņujorkas štatā. Es saņēmu bakalaura grādu kultūras ģeogrāfijā un vēsturiskajās tradīcijās. Septembrī es gribu stāties Sanfrancisko universitātes juristu skolā. Es gribu kļūt par starptautisko tiesību speciālistu un iegūt jurisprudences grādu.

— *Vai tu pirmo reizi esi Latvijā?*

— Nē, es Latvijā biju jau 1990. gadā. Toreiz es atbraucu uz diviem mēnešiem kopā ar tēvu. Mans tēvs ir ģeogrāfijas profesors. Šogad viņu uzaicināja lasīt lekcijas Latvijas Universitātē. Man darbu palīdzēja atrast tēva laba paziņa no Filoloģijas fakultātes Dace Bormane.

— *Vai Amerikā tā pieņemts, ka studenti brauc uz citām valstīm mācīt savu dzimto valodu?*

— Jā. Eksistē Miera korpuss, kurš sūta savus cilvēkus uz dažādām valstīm. Viņi Latvijā būs jūnijā. Sarunvalodas kurss, kuru es pasniedzu, ir saistīts ar manu pieredzi kultūras vēsturē. Es apzinos, ka pašlaik Latvijai ir grūti laiki. Es mēģinu palīdzēt kā varu — kaut vai mācot angļu valodu. Latvijai jākļūst europeiskāka. Un tai ļoti svarīgas ir attiecības ar Eiropas valstīm, Ameriku, Kanādu, Austrāliju, pat ar Japānu.

— *Kāpēc tu māci filologus, nevis ģeogrāfus, kuru priekšmetus esi studējis Amerikā?*

— Es to labprāt darītu. Es gribētu pasniegt viņiem Amerikas demokrātijas vēsturi un ģeogrāfijas vēsturi. Bet viņi nerunā angļiski, es — latviski. Savā sarunvalodas kursā es cenšos pastāstīt studentiem par Amerikas politisko ģeogrāfiju un citām problēmām.

— *Vai tavi Latvijas radi bija pārsteigti, kad tu sāki strādāt Latvijā?*

— Lielāko pārsteigumu sagādāju nevis es, bet mans tēvs, kurš sniedza interviju "Panorāmā". Viņi skatījās un teica: "Re, tas taču ir mūsu Bunkšel!" Daudzi viņu nebija redzējuši kopš 1945. gada.

— *Vai tu satiecies ar saviem Latvijas radiem?*

— Jā, katru otro nedēļu es viesojos pie saviem radiem, kas dzīvo Baldonē. Es tur trenējos runāt latviski.

— *Piedod, mans jautājums varbūt būs mazliet netaktisks. Bet kāpēc tu neproti runāt latviski?*

— Mani vecāki jau sen dzīvo šķirti. Es ar tēvu redzos sešas nedēļas vasarā un

Ziemassvētkos. Tagad es ņemu privātstundas latviešu valodā pie vienas angļu valodas pasniedzējas. Es jau varu pajautāt: "Cik maksā kartupeļi? Cukurs? Tomāti? Š-ķiņ-ķiss?" (Smejas.) Sliktāk man iet ar gramatiku. Kā pareizi jārunā — "Mans tēvs" vai "Mans tevī", "veikals" vai "vaikals"?

— *Kā sapratu, tava mamma ir amerikāniete...*

— Manas mammas senči uz Ameriku atbrauca 19. gs. no Īrijas. Es esmu savāds "mixer" — ceturtā daļa īru, ceturtā daļa angļu un puse latviešu asiņu. Interesanti, ka manas mātes vārds ir Māra. Viņa strādā par brokeri biržā, kas pārdod zemi.

— *Vai viņa arī apciemos Latviju?*

— Domāju, ka nē. Viņai ir jāstrādā. Turklāt arī biļetes ir ļoti dārgas.

Es ar mammu sazvānos. Tas arī ir diezgan dārgi. Februārī viena sarunas minūte maksāja 1 rubli un piecas kapeikas, bet tagad jau četrdesmit rubļus.

— *Tava ģimene bija spiesta atstāt Latviju, bēgot no padomju varas. Kāda ir tava attieksme pret krieviem, kas šo varu atnesa?*

— Es visu bērību dzirdēju — "Ienīsti krievus, ienīsti komunistus". Tas notika aukstā kara gados. Tagad pazīstu labus krievu studentus, ar kuriem man ir foršas attiecības. Katrā nācijā ir ļoti slikti ļaudis. Arī starp latviešiem...

— *Vai tavam tēvam, pieder kāds īpašums Latvijā?*

— Jā, māja Liepājā, kurā dzīvo trīs vai četras ģimenes. Bet viņš to nedomā prasīt atpakaļ. Arī es nevaru iedomāties, kā pateikt cilvēkiem — OK, tagad varat vākties prom, tagad tā atkal ir mana māja.

— *Bet tavs tēvs taču var, piemēram, prasīt īres maksu.*

— Viņš nav materiālists. Viņš vairāk ir filozofs. Tētis gan vēlētos Latvijā nopirkt

zemes gabalu un uz tā uzcelt jaunu māju. Domāju, ka es gan esmu lielāks materiālists par viņu. Man patīk ātras mašīnas, MTV un studijas.

— *Vai tavi priekšstati par Latviju ir mainījušies šajā laikā, kamēr tu te dzīvo?*

— Kopš pagājušās reizes 1990. gadā mans priekšstats ir mainījies. Toreiz visa Latvija gāja uz savu neatkarību. Visi bija vienoti. Skaidrs, ka tagad cilvēku intereses kļuvušas atšķirīgākas. Un pašlaik es baidos no stagnācijas.

— *Kādas?*

— Daudzās vietās valda mafijas kontrole. Valdība ir pārāk lēna dažādu lēmumu īstenošanā. Es saprotu, kopš augusta puča, kopš neatkarības iegūšanas pagājuši tikai septiņi mēneši, un ir daudz problēmu politikā, ekonomikā un sociālajā dzīvē. Bet latvieši ir stipri. Un es domāju,

ka ar jums viss būs OK.

— *Kā tu Rīgā dzīvo? Kā izklaidējies?*

— Es dzīvoju Pārdaugavā, dzīvoklī. Un brīvajā laikā bieži apmeklēju nakts ballītes. Man ļoti garšo Latvijas alus, īpaši "Rīgas alus". Amerikāņu alus salīdzinājumā ar to ir ūdens. Vēl man garšo arī šņabis, šampanietis un konjaks.

Brīvā laikā man patīk arī apskatīt Rīgu, īpaši vecpilsētu. Man patīk tās arhitektūra. Latvijas kultūra ir vecāka un bagātāka par Amerikas kultūru, kas pastāv tikai divus gadsimtus. Es biju Rīgas domā, "Ave Sol" koncertā, Dailes teātrī un noskatījos Nacionālās operas baleta izrādi. Man patika Maijas Tabakas izstāde.

Rīga ir daudz labāka par piesārņoto Ņujorku. Tur ir daudz bezpajumtnieku un atsevišķi rajoni ir kriminogēni.

Mani saista arī cilvēku komunikabilitāte. Sākumā es domāju, ka latvieši ir bikli. Bet dažas nedēļas vēlāk mēs sadraudzējāmies.

— *Vai tiešām? Man vienmēr licies, ka tieši amerikāņi ir tik brīvi, tik komunikabli...*

— Protams, amerikāņi ir draudzīgi. Bet reizē arī lieli individualisti. Mēs neesam tik monolīti kā latvieši, jo esam nākuši no dažādām nācijām. Piemēram, Latvijā visi zina tik daudz dziesmu. Bet es zinu tikai divas — Nacionālo himnu un "Happy Birthday".

— *Vai tu proti kādu latviešu dziesmu?*

— Es mēģinu. Bet vispirms man ir jāiemācās valoda.

— *Vai tu studē arī Latvijas vēsturi?*

— Tieši — nē. Sirakūzas universitātē mani interesēja Austrumeiropas politiskā ģeogrāfija. Bet mans tēvs ir latvietis un vecmamma runā tikai latviski.

— *Kāpēc tu izvēlējies ģeogrāfiju kā savu profesiju? Vai tā bija tēva ietekme?*

— Nē, tā bija mana paša izvēle. Jā, es varētu mēģināt kļūt par ģeogrāfijas profesoru tāpat kā tētis. Bet man negribas būt sava tēva ēnai, tāpēc esmu izvēlējis citu ceļu.

— *Kā tu iztiec Latvijā?*

— Ar grūtībām. Es no savas 2000 rubļu pasniedzēja algas 1800 rubļus maksāju par dzīvokli. Esmu nabags. Tāpēc man jālūdz palīdzība mammai Amerikā. Bet es šeit neesmu atbraucis tāpēc, lai pelnītu naudu. Mani saista interese par Latviju.

— *Vai taviem draugiem Amerikā ir zināms par tavu dzīvi šeit?*

— Jā, protams, es viņiem rakstu vēstules. Bet amerikāņi maz ko zina par Latviju. Viņi mani sauc par "pretty crazy". Bet es domāju, ka Latvija ir ļoti saistoša, īpaši jauniešiem. Daudzi mani apskauž. Te viss tikai top, bet Amerika ir veca un karjeriska.

RITA BURČIKA,

žurnālistikas specialitātes studente

*pretty crazy — diezgan traks

... un tomēr nesēn mārtkal kāds teica, ka korporācijas ir tikai organizēta dzeršana ar stabilitu, mūža kompāniju. Protams, cik cilvēku, tik viedokļu — bet ar to nedrīkst attaisnot informācijas trūkumu par korporāciju reālo darbību. Tā kā visiem ir labi zināms, ka vislabākie mūsu liecinieki un apliecinātāji ir mūsu darbi un nedarbi, tad šoreiz saruna ar Aldi Reinesu no korporācijas "Talavija". Un pārmaiņas pēc — pavisam ne par korporācijām.

JAPĀNI SĀK UN MAZLIET ZAUDE

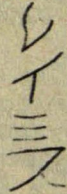
Nemaz tik sen kopš žurnālā "Liesma" bija parādījušies kādas senas japāņu spēles RENDZJU uzdevumi. Šī spēle esot pamatā visām spēlēm, jo — tā tas patiesi notika — senie alu cilvēki sēdēja ap ugunsgrūdu un garlaikojās: urbināja degunu, bakstīja uguni un viens otrām sānos, lika akmentiņus rindiņā. Un lika tiķmēr, kamēr radās rendzju (5 akmentiņi vienā rindiņā un visvisādi papildnoteikumi) un GO (aplenkšana). Bet šoreiz par rendzju.

Japāņi uzskata, ka tikai viņi vien protot šo spēli. Tāpēc tā arī ļoti ilgi netika pasaulē popularizēta. Viņi šo spēli pielīdzina mākslai un dod dažādām kombinācijām poētiskus nosaukumus — "Sniegs kalnos", "Sniegotā pāreja" un jo tālāk, jo skaistāk.

— Japāņi taisa tādus konkursus, ka no šiem spēles kauliņiem, piemēram, saliek uzrakstus. Tas ir it kā reāls, dabīgs uzdevums, vienāds skaits balto un melno kauliņu. Katru mēnesi viņu rendzju žurnālā ir uzdevums, piemēram, aprīlī salikt "APR"; tad viņi taisa hieroglifus, konkursus un ir stāvā sajūsmā par saviem uzdevumiem. Piemēram, tiek salikti domino kauliņi, "drausmīgie" miljoni, visādās konstrukcijās, tad vienu pagrūž un viss gāžas lavīnas veidā, iekrīt kādā ūdens

vāzē, tur atkal kaut kas noslīd, krīt, līdz izveido kaut kādu ornamentu. Stāv apkārt pūlis japāņu un sajūsmā spiedz. Šīs vājprātības viņiem ir vaļasprieks. Pat taisa konkursus, kuram skaistāks uzdevums! Regulāri viņi man nāca klāt: "Vai cik skaists uzdevums! Negribi atrisināt?" Es: "Noteikti, noteikti!" — iebāzu kādā kabatā un vēlāk izmetu. Grūti tos atrisināt un absolūti bezjēdzīgi.

Pēc Alda Reinesa teiktā visiem kļūst saprotams, ka rendzju spēlēt ir ļoti viegli. Aldis to ir arī pierādījis — pasaules čempionātā rendzju viņš ieguva trešo vietu. Bet apkārt viņam bija tikai vieni japāņi. Arī pasaules čempions šobrīd ir no Japānas — Šigeru Nakamura (31 gadu

Re
i
mu
su
ALDA REINESA
uzvārds japāniski
un tā atšifrējums

vecs un 17-kārtējs Japānas čempions).

Viena rendzju partija ilgst apmēram 4-5 stundas, bet dienā pasaules čempionātā izspēlē divas šādas partijas. Tādēļ arī spēlētāju vecums vidēji ir 20-30 gadi, jo slodze sacensībās ir ļoti liela.

Oktoobrī Aldis atgriezās no Tokijas atklātā turnīra. Lai arī japāņi vēl arvien domā, ka eiropieši neprot spēlēt rendzju, tomēr Aldis ieguva otro vietu. Īsi pirms turnīra sākuma pēc japāņu ierosinājuma tika izveidotas komandas — 1. Japānas komanda, 2. Japānas komanda... un Eiropas izlase, kurā bija PSRS čempions, 15-gadīgs igaunis Ando Meritee... un arī Aldis. Likteņa ironijas dēļ uzvarēja, protams, Eiropas izlase. Un ieguva ļoti lielu kausu, kuru atstāja Japānā — grūti tik lielu pa lidmašīnām izvest.

Rendzju prasa labu atmiņu un milzīgu

konzentrēšanos. Japāņiem šādu teoriju un vingrinājumu ir vairāk nekā vajag. Un tās lieti noder, ja spēle ilgst 5 stundas.

Bet izskatās tas tā:

— Var redzēt, ka japāņu spēlētājs viss iegājis sevī — sēž, aizver acis, šķobās, izdara kaut kādus vingrinājumus, sāk masēt kaklu... Pēc tam šausmīgi daudzi mēdijās par viņiem. Oriģinālā rendzju spēlē, sēžot uz zemes. Bet turnīrā, kad japāņi sāk nervozēt, drusku uztraukties, kad viņiem kaut kas nepatīk, tad viņi noņem savas tupeles un rāpjas ar kājām augšā uz krēsla...

— Vai tas netraucē spēlēt?

— Kad pirmo reizi to redz, jā, tas atstāj diezgan spēcīgu psiholoģisko iespaidu. Bet vēlāk pierod. Nu, ko lai dara — tādi tie japāņi ir.

Aldim, tāpat kā japāņu bērniem, rendzju iesākās ar "desām" skolā un LU fizmatos.

— Lai kļūtu par labu spēlētāju, nepietiek ar loģisko domāšanu, bet, lai tiktu tālāk, vajag kaut ko šķibāku. Kad sāk spēlēt, kaut ko iemācies un sāk saprast, tad pienāk brīdis, kad tu apjēdz japāņu teicienu "Ne vienmēr labākais gājiens ir spēcīgākais". Tā ir māksla taisīt nepareizus gājienu, provocēt pretinieku. Jo, ja abi spēlē pareizi, tad iznāk "neizšķirts" — tikuši izlikti precīzi standartgājienu...

Reiz kāds japāņu rendzju spēlētājs izmetis no savas mājas ārā televizoru — tas traucējot viņam domāt par spēli. Bet Aldim Reinesam tomēr nav japāniskās pienākumapziņas:

— Es daru to, kas man patīk. Es spēleju tieši tik daudz, lai man patiktu to darīt.

(Briesmīgā japāņu nopietnība tika aizsūtīta pēc alus... atpakaļ viņa neatnāca.)

ILZE NAGLA

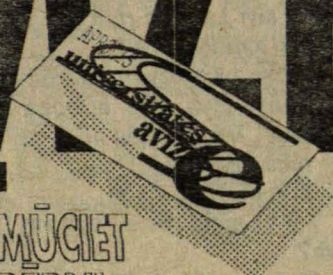
KĀDS REKLĀMAS NIEKS

Martiņš un Ansis vēlas
pirkt 3.5" disketes
Tel. 222944

"Universitātes Avīze"
ir Latvijas Universitātes izdevums
Salikta ar datoru Macintosh SE
Iespiesta a/s "GRĀMATA" Rūpniecības ielā 27
Redaktore Ilze BRINKMANE
Redakcijas adrese: Rīga, Raiņa bulv. 19,
121. telpa, tel. 222944
Reģistrācijas apliecība Nr. 535

ŠITĀ JAU MĒS BRĪVU LATVIJU NEUZCELSIM!

BREMZE

MŪCIET
BĒRNI:
INGERŪNS
IR KLĀT!

- DAŽI GAUMĪGI JOKI
- KĀDI NAŠKI JŪSU MAZAJĀM GALVELĒM
- SOLĪDS KOMIKSS
- MUKTINŠ ĒKĒRSGRĪEZUMĀ
- STĀSTS PAR KĀDU PALAISTUVI
- CIELAVIŅAS ARMUJA UZBRŪK
- KĀPĒC PUTNI KAKĀ TIEŠI UZ GALVAS

